Vught

Raadsvoorstel

Onderwerp	Uitvraag ontwerp en goedkeuring voorschot verbinding station - NM Kamp Vught
Afdeling	Afdeling Rijksinfra
Datum behandeling in B&W:	13 december 2022
Datum raadsvergadering	2 maart 2023
Nummer	
Documentnummer	INT/22 - 516756
Zaaknummer	Z22 - 247203
Afdelingshoofd	F. Meijer

Voorstel

1. Een uitvraag te starten voor een ontwerp dat de verbinding tussen station Vught en Nationaal Monument Kamp Vught in beeld brengt;
2. Hiervoor een voorschot van € 60.000 te gebruiken uit de Algemene Reserve als startkapitaal.

Eerdere besluitvorming

Uitvoeringsprogramma 2021-2026 'Een nieuwe start', waarin is opgenomen dat de route van Station Vught naar NM Kamp Vught als erfgoed van de oorlog meer in beeld wordt gebracht.

Inleiding

Door de reconstructie van het spoor en de N65 wijzigt de openbare ruimte in onze gemeente. Er ontstaan veiligere en betere verbindingen met minder barrières en een aantal locaties wordt hierop aangepast of heringericht. Dat biedt kansen; ook op het gebied van cultuur en erfgoed.

Vanaf 2017 zijn met de bewonersorganisatie Samen voor Vught sessies georganiseerd met belangengroepen om de meerwaarde voor Vught van de Rijksinfra projecten te versterken. de sessie 'cultuur en erfgoed', met deelname van diverse organisaties, is het voorstel geopperd om meer te doen met de historische verbinding tussen het station in Vught en NM Kamp Vught. Het plan om deze route – waarlangs gevangenen naar en van het station en kamp gingen – meer in beeld te brengen, strookt met het voornemen in het Uitvoeringsprogramma 2021-2026.

De verbinding tussen het station en NM Kamp Vught kruist beide Rijksinfra projecten: het spoor en de N65. De verbinding verandert daardoor. Het spoor bij het station wordt verdiept en het Versterplein en de Stationsstraat worden op maaiveldniveau met elkaar verbonden. Je kunt hier voortaan het spoor passeren zonder verdere obstakels. Ook de oversteek van de N65 wordt veiliger en sneller door de ongelijkvloerse kruisingen. De realisatie duurt tot 2029-2030 en vormt de aanleiding om de verbinding tussen NM Kamp Vught en het station opnieuw aandacht te geven.

In de 'verbeelding', in welke vorm dan ook, worden verhalen en ervaringen van de gevangenen die de route in de oorlog aflegden, als uitgangspunt genomen en de betekenis daarvan in de huidige tijd verbeeld. Ook kunnen herinneringen aan de route verteld worden. Dat de verbeelde route niet overal de historische route volgt of kan volgen, lijkt niet onoverkomelijk. Het gaat vooral om de symbolische verbeelding of markering van de oude, beladen route.

Bestaande kunstwerken die ter inspiratie dienen om de verbinding te verbeelden zijn divers:

- het kunstwerk 'Brandgrens' van West8 in Rotterdam;
- de letters van Rémy Zaugg op de Nelson Mandelabrug in Arnhem;
- het kunstwerk Lights Crossing van Atelier Veldwerk op de brug 'De Oversteek' in Nijmegen;
- de kunstwerken van Hans van Benthem en Arno & Iris voor de doorgang in Amsterdam tussen het Damrak en de Nieuwedijk;
- het Van Gogh fietspad van Daan Roosegaarde dat erfgoed locaties in Brabant verbindt;
- de verbinding die de Yuandang voetgangersbrug maakt tussen de provincie Jiangsu en Shanghai.

Zie bijlage 2 voor verbeeldingen.

Beoogd effect

In de vorm van een kunstproject de verbinding tussen het station en NM Kamp Vught hernieuwde aandacht en betekenis geven. Daarmee worden de gebeurtenissen op de route op passende wijze naar de toekomst vertaald. Om aan te zetten tot herdenken en bezinnen, maar ook tot nádenken. Zo worden inwoners en bezoekers geïnspireerd tot een actiever en bewuster burgerschap in de samenleving van vandaag. Het thema omzetten in waarden als bijvoorbeeld vrijheid, kansengelijkheid, betrokkenheid, verbinding. Landelijke aandacht trekken. Als positief bijeffect kan het bijdragen aan de profilering van Vught en meer bezoekers trekken.

Argumenten

1.1 In het uitvoeringsprogramma 2021-2026 is het verbeelden van de route tussen het station en NM Kamp Vught als erfgoed van de oorlog opgenomen.
De Rijksinfra projecten vormen de aanleiding om de route station-NM Kamp Vught aandacht te geven. Dit project is echter veel breder. Uit de meerwaarde sessies met Samen voor Vught en vele belangengroepen bleek dat de verdieping van het spoor en de N65 een geschikt aanknopingspunt vormt om aan de slag te gaan met de route. Door de Rijksinfra projecten verandert de fysieke verbinding tussen het station en NM Kamp Vught. Dit is daarom het juiste moment om aandacht te schenken aan de route.

1.2 Op dit moment wordt er niks gedaan met de route tussen het station en NM Kamp Vught.
De historische plaatsen en gedenktekens lang de route verdienen meer aandacht. De route bevat nog tal van elementen die doen herinneren aan de gebeurtenissen.

1.3 Het kunstproject dat de verbinding legt, zet Vught op de kaart en zet tegelijkertijd aan tot nadenken.
Op dit moment is er weinig kunst in de openbare ruimte aanwezig in Vught. Een zorgvuldig geselecteerde partij kan dit onderwerp en deze route op een sensitieve en waardige wijze visualiseren. Het gaat om een kunstwerk van allure wat recht doet aan het historisch en maatschappelijk karakter van de verbinding.

1.4 Immaterieel erfgoed wordt hiermee meer onder de aandacht gebracht.
De verhalen in Vught langs de bedoelde route zijn onderdeel van het immaterieel erfgoed. Het NM Kamp Vught en de gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog zijn onderdeel van de identiteit van Vught. Dit immaterieel erfgoed kan verbinden en geeft inzicht in het verleden.

1.5. Bezoekers NM Kamp Vught bezoeken meer van Vught
Momenteel is er weinig samenhang tussen NM Kamp Vught en de rest van Vught. Bezoekers komen daar specifiek voor naar Vught en gaan weer terug. Dit project is een reële kans om de geïnteresseerde bezoekers van NM Kamp Vught een bezoek aan de gemeente te laten brengen en meer te laten zien.

2.1 Het project heeft behoefte aan startkapitaal
Het project staat of valt met een goed idee. Daarmee kunnen fondsen actief benaderd worden voor de financiering. Om tot dat idee te komen, gaan we stapsgewijs te werk. Er wordt begonnen met een brede uitvraag. Het resultaat wordt in een selectieronde teruggebracht tot een shortlist van drie ideeën. Ter ondersteuning bij de keuze, wordt een selectiecommissie samengesteld met de juiste kwaliteit en expertise.

De geselecteerde indieners worden uitgenodigd hun idee uit te werken tot een schetsontwerp. Voor elk schetsontwerp wordt een vergoeding van €5.000 betaald. Vervolgens wordt een winnaar gekozen die zijn idee uitwerkt tot een realiseerbaar kunstwerk. Voor die uitwerking, dat tevens een voorbereiding is op het definitieve werk, is €45.000 benodigd. Dit brengt het startkapitaal op €60.000.

2.2. Na de ideeënvorming kan de fondsenwerving starten
Is het winnende idee uitgewerkt, dan kan de fondsenwerving starten. De verwachting is dat dit werk zowel subsidieprogramma's als particuliere fondsen kan aanspreken. De kosten van het kunstobject worden begroot op ongeveer €300.000. Daar komt het startkapitaal nog bij. Vaak vragen fondsen naar cofinanciering door de gemeente. Het is daarom niet zeker of het startkapitaal en de overige middelen volledig extern kunnen worden gefinancierd. Dat betekent dat er een reëel risico is dat de gemeentelijke bijdrage hoger wordt dan enkel het startkapitaal van €60.000.

Kanttekeningen

1.1 Het resultaat moet passen bij de uitstraling van Vught en in te passen zijn in de omgeving van Vught.
Het gaat om het realiseren van een waardig kunstwerk, passend in de buitenruimte van Vught. Het kunstwerk moet recht doen aan het historische karakter van de verbinding. Daarom wordt een deskundige selectiecommissie samengesteld die uit de inzendingen de drie beste ideeën kan selecteren.

1.2 Kunst in de openbare ruimte in het algemeen en kunst die die betrekking heeft op de Tweede Wereldoorlog in het bijzonder, kan discussie oproepen in het publieke debat.
Waardigheid, respect voor het verleden en passend in de omgeving zijn daarom kernbegrippen voor dit project.

Vught

Financiën

Er zijn op dit moment geen middelen beschikbaar voor dit kunstwerk. de volgende kosten worden verwacht:

Uitwerking van drie ideeën tot schetsontwerp 3 x €5.000 = €15.000 } Cofinanciering gemeente (uit Algemene Reserve)
Uitwerking geselecteerd idee: €45.000
Realisatie kunstwerk: €300.000
Communicatie: €20.000
Onvoorzien: €20.000 } Fondsenwerving
Totaal selectie, uitwerking en realisatie: €400.000

Het voorstel is om €60.000 voor te financieren uit de Algemene Reserve. Daarmee kan een start gemaakt worden: de drie geselecteerde partijen op de shortlist kunnen voor dit bedrag hun idee uitwerken tot een schetsontwerp (€15.000). Vervolgens wordt de partij met het beste idee gevraagd dit idee in participatie met betrokken bewoners, bijvoorbeeld van straten op de route, verder uit te werken (€45.000).

Deze uitwerking dient als materiaal om fondsen te werven voor de realisatie van het kunstwerk. Er zijn meerdere fondsen die aangeschreven kunnen worden. Daar liggen kansen. Bij een goed idee (en honorering) kan een bijdrage worden verwacht. De bijdrage is vaak afhankelijk van eigen inbreng; elk fonds heeft zijn eigen reglementen. Daarnaast liggen er kansen bij projectontwikkelaars/bouwbedrijven die een percentage willen bijdragen.

Het streven is om financiering te vinden voor de kosten van het kunstwerk en mogelijk een deel van het voorschot van €60.000. E.e.a. hangt af van de voorwaarden voor cofinanciering van de betreffende fondsen en is voor dit moment dus onzeker. Dat houdt een risico in dat de bijdrage van de gemeente uiteindelijk hoger wordt. Mogelijk moet voor de fondsenwerving een (tijdelijke) stichting worden opgericht.

Communicatie

Na goedkeuring start een communicatie traject om belangstelling te wekken voor de opgave.

Burgemeester en wethouders van Vught,

De secretaris

W.F.F. Keijzers

de burgemeester

R.J. van de Mortel

Vught

Openbare bijlage(n):	Informatie historische verbinding Voorbeelden van kunstobjecten die een verbinding verbeelden met historisch karakter